

РЕГУЛИСАЊЕ ПОСЛОВА ПОСРЕДОВАЊА У ОСИГУРАЊУ*

Резиме

У савременој пракси склапање уговора о осигурању претежно се обавља посредовањем брокера - посредника осигурања. Данас се под појмом посредовање у осигурању, у ширем смислу, подразумева делатност посредовања у осигурању, коју професионално обављају правна и физичка лица која се називају посредницима у осигурању. Предмет истраживања састоји се и у одговору на спорна питања у вези са пословима посредовања у осигурању да се на тај начин осветле значајни сегменти посредовања, као и да се у оквиру истих предложе њихова даља унапређивања. У даљем тексту, имајући у виду комплексност теме, а ограниченост обима рада, биће учињен осврт на главне специфичности посредовања у осигурању.

Кључне речи: *Осигурање, посредовање, посредовање у осигурању, Закон о осигурању, друштво за посредовање у осигурању.*

1. Увод

Делатности посредовања, као и заступања у осигурању¹ имају изузетан значај за тржиште осигурања. Јасно је да због значаја посредника у осигурању услед повећања лепезе осигураних ризика, пораста броја осигуравача и различитости услова и тарифа осигурања законодавац препознао важност нормирања ове материје. Законом о осигурању (у даљем тексту: ЗО)², који је 18. децембра 2014. године усвојила Народна скупштина Републике Србије, а предложила Народна банка Србије, циљ је био да уведе ред у овај сегмент

* Рад је написан у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2021. годину који се финансира из средстава Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Глушац, Д., *Заступници у новом Закону о осигурању*, Право и привреда, бр. 4-6/2015, стр. 643-658.

² (Сл. гласник РС, бр. 139/2014 и 44/2021)

финансијског система државе, а начин пословања у делатности осигурања приближи европским стандардима. Државе Европске уније су у своје законодавство имплементирале одредбе Директиве 2002/92 о посредовању у осигурању односно Директиву о дистрибуцији осигурања. Убрзо је уочено да Директива 2002/92 не решава све проблеме посредовања у осигурању и реосигурању. Она није у целости омогућила реализацију слободе пружања услуга, те није одговорила новим производима осигурања везаним уз инвестицијске производе. Након прихватања потребе да се везано уз те производе допусти посредовање посредника у осигурању и реосигурању, те да се максимално заштите интереси потрошача, посебно физичких особа којима ти производи често нису разумљиви, донесена је Директива 2016/97 о дистрибуцији осигурања (*Insurance Distribution Directive-IDD*).³ Заправо разликују се државе које садрже посебну регулативу о посредовању о осигурању⁴ и оне државе које у оквиру закона о осигурању имају један одељак, којим се регулише ова област.

Организационо-статусни аспект посредовања у осигурању је уређен управо Законом о осигурању. За питања која нису решена ЗО, примењују се општи прописи о посредовању из ЗОО⁵ и Закона о привредним друштвима.

Делатност посредовања у осигурању није делатност осигурања, јер не пружа заштиту од ризика, већ посебна привредна делатност чији је циљ продаја производа осигурања. Друштвима за посредовање је забрањено да се баве осигурањем, друштвима за осигурање је забрањено да се баве посредовањем.⁶

Аутор у овом раду анализира најзначајније карактеристике посредовања у осигурању, указујући на законодавну регулативу и решења у нашем законодавству.

³ Цидић, М., Ђурковић, М., *Право осигурања*, Мостар, 2017, стр. 117.

⁴ Интересантно је споменути да је у Републици Хрватској ова материја била уређена посебним законом – Законом о посредовању и заступању у осигурању (Народне новине, бр. 27/99). Такође, Народна скупштина Републике Српске усвојила на двадесет четвртој седници, одржаној 26. јануара 2005. године Закон о посредовању у осигурању (Службени гласник Републике Српске, бр. 17/05, 64/06 и 106/09).

⁵ Треба имати у виду да су те одредбе прилагођене да одговарају посредницима који повезују налогодавца са трећим лицима ради закључења уговора о продају робе и робних услуга.

⁶ Пак, Ј., *Правни положај лица која се баве посредовањем у осигурању*, Зборник радова: Безбедност саобраћаја, осигурање и накнада штете, Београд, 2015, стр. 286. Интересантно да су и у дефиницији делатности осигурања у Закону о осигурању (Сл. гласник РС, бр. 55/2004, 70/2004- испр. 61/2005, 61/2005- др. закон, 85/2005- др. закон, 101/2007, 63/2009- одлука УС, 107,2009, 99/2011, 119/2012, 116/2013) и у Закону о осигурању из 2014. године обухваћене делатности посредовања и заступања у осигурању.

2. Посредовање у осигурању

2.1. Појам посредника у осигурању

Уговором о посредовању обавезује се посредник (енгл. *insurance broker*, нем. *Versicherungsmakler*) да настоји наћи и довести у везу са налогодавцем лице које би с њим преговарало о закључењу одређеног уговора, а налогодавац се обавезује да му исплати одређену накнаду, ако тај уговор буде закључен.⁷ Закон о осигурању из 2014. године (у даљем тексту: ЗО) користи појам посредник осигурања⁸, а општи појам посредовања у осигурању не постоји. Тај појам се везује само за делатност осигурања.⁹ Према закону, послови посредовања у осигурању обухватају послове посредовања у осигурању и реосигурању.¹⁰ Претходни Закон о осигурању из 2004. године није регулисао послове посредовања у реосигурању. Неспорећи значај тих одредби посредовање у реосигурању је посебна врста посредовања у осигурању, коју данас врше брокерске компаније на светском тржишту реосигурања, а значајан извор права су и добри обичаји, пословна етика и начело савесности и поштења.¹¹

Послови посредовања у осигурању су послови који се односе на довођење у везу осигураника, односно уговарача осигурања/реосигурања и друштва за осигурање/реосигурање ради преговарања о закључењу уговора о осигурању/реосигурању, на припрему за закључење ових уговора, као и на пружање помоћи при извршавању права из тих уговора, а нарочито при решавању одштетних захтева.¹² Ова дефиниција је уведена на основу

⁷ Чл. 813 Закона о облигационим односима (Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93 и Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља) у даљем тексту: ЗОО.

⁸ У пракси се посредник често назива брокер осигурања.

⁹ Пак, Ј., *нав. чланак*, стр. 289. Јасна Пак сматра да уколико желимо успешно да обавимо хармонизацију домаћег законодавства са комунитарним, морају да се користе појмови из европских прописа. Појам „посредник“ је нашем праву неодговарајући из разлога јер посредник посредује и после закључења уговора већ и због тога што је у делатности посредовање у осигурању брокер и заступник клијента, а може бити и заступник осигураваача у обављању неког посла (нпр. наплаћивању премије, исплати штете).

¹⁰ Чл. 85 ст. 1 Послови посредовања у осигурању обухватају послове посредовања у осигурању и у реосигурању. Ни Преднацрт Грађанског законика не спомиње посредовање у осигурању.

¹¹ Петровић-Томић, Н., *Уговор о посредовању у осигурању-неке специфичности секторског приступа*, Зборник радова: Проузроковање штете, накнада штете и осигурање, 2, Београд-Ваљево, 2019, стр. 357.

¹² Чл. 85 ст. 2. Из ове одредбе произлази да се помоћ при решавању одштетних закона сматра посредовањем, само ако односи на уговор о осигурању код кога је пружалац такве услуге посредовао.

дефиниције Директиве 2002/92 о посредовању у осигурању.¹³ Ако је упоредимо са горе споменутом дефиницијом уговора о посредовању из ЗОО посредник доводи у везу осигураника и осигуравача. Но, према ЗО посредовање обухвата и припрему за закључење уговора и пружање помоћи при извршавању права из уговора. Овде се примећује да ЗО говори да посредник посредује ради преговарања о закључењу уговора, док у ЗОО посредник је дужан тражити са пажњом доброг привредника прилику за закључење одређеног уговора и указати на њу налогодавцу (облигација циља).¹⁴ Посредник посредује, ради преговарања о закључењу уговора о осигурању/реосигурању, с друштвом за осигурање/реосигурање које, с обзиром на околности појединог случаја, нуди најбоље покриће.¹⁵ Док је за посредника у трговинском праву довољно да се понаша са пажњом доброг привредника, дотле посредник у осигурању треба да препоручи свом клијенту најбољег осигуравача и уз то да образложи зашто је пружио одређене савете и предложио одређено друштво за осигурање.¹⁶ Потом, разлика између посредника и заступника је што посредник штити интересе уговарача осигурања, а заступник штити и интересе осигуравача. Стандард поступања у „најбољем интересу клијента”, који је на нивоу Европске уније уведен Директивом о дистрибуцији осигурања из 2016. године налаже посреднику обавезу одређеног начина поступања, док се код интереса осигурања ради о услову за пуноважност уговора о осигурању.¹⁷ Посредници иступају у своје име и за свој рачун у пословима довођења у везу осигураника и осигуравача. Према Закону о осигурању изричито је забрањено да се посредници баве заступањем, а заступници посредовањем.¹⁸ За разлику од заступника посредник није обавезан да изабере осигуравача и зато се сматра да је посредник независан. Посредник не обавља на сталан начин послове осигурања за истог клијента нити з а истог осигуравача и када има овлашћење да га заступа у неким пословима.¹⁹ Иако у правној теорији постоје различита схватања о правној природи уговора који се закључују ради посредовања у продаји услуга

¹³ То је професионална делатност коју обављају лица која доводе у везу уговарача осигурања и друштва за осигурање и реосигурање без обавезе да их изабере, а ради осигурања или реосигурања ризика, припремају закључење уговора и помажу извршењу обавеза у току његовог трајања и код његовог извршења.

¹⁴ Чл. 818 ст. 1

¹⁵ Чл. 94 ст. 2 тач. 2 ЗО

¹⁶ Петровић-Томић, Н., *нав. чланак*, стр. 360.

¹⁷ Јовановић, С., *Поступање посредника у најбољем интересу осигураника и обавезе шпедитера у вези са осигурањем интереса комитента*, Ревизија за право осигурања, бр. 3/2019, стр. 33.

¹⁸ Чл. 86 ст. 2 и чл. 98 ст. 3 ЗО.

Друштво за посредовање у осигурању може да обавља и послове који су непосредно или посредно повезани с пословима осигурања, с тим да Народна банка Србије ближе прописује који су то послови, као и начин и услове њиховог обављања (чл. 86 ст. 3 ЗО).

¹⁹ Пак, Ј., *нав. чланак*, стр. 293.

осигурања ипак се ради о неименованим уговорима или уговорима *sui generis*. На уговоре које закључују посредници ради обављања делатности примењују се општа правила уговорног права и обичајна правила. Следећа сличност је са уговором о делу, јер се посредник обавезује да за накнаду потражи прилику за закључење уговора али и да обави већи број интелектуалних активности у току закључења уговора и касније у току његовог трајања па би се могло сматрати да он извршава обавезе као посленик из уговора о делу. Посленик се обавезује да обави одређени посао, а наручилац се обавезује да му за то плати накнаду.²⁰

Према Закону о уговору о осигурању Немачке,²¹ брокером осигурања сматра се лице које професионално за налогодавца преузима посредовање или закључивање уговора о осигурању, а да га притом није овластио осигуравач или заступник осигурања. Брокером осигурања сматра се и лице које код осигураника ствара привид да испуњава обавезе као брокер (пар. 59), тако што нпр. изјави осигуранику да је брокер или се на други начин издаје за брокера (псеудоброкер).

2.2. Правни субјективитет лица која могу бити заступници осигурања и услови за стицање тог својства

Послове посредовања у осигурању као искључиву делатност обавља друштво за посредовање у осигурању са седиштем у Републици које је у регистар надлежног органа уписано на основу дозволе Народне банке Србије за обављање ових послова.²² Друштво за посредовање у осигурању оснива се у складу са законом којим се уређују привредна друштва, ако поједина питања нису друкчије уређена овим законом.²³ Друштво за посредовање у осигурању може се основати као акционарско друштво или као друштво са ограниченом одговорношћу.²⁴ Ако се друштво за посредовање у осигурању оснива као акционарско друштво - новчани део основног капитала не може бити мањи од 25.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан уплате.²⁵ Ако се друштво за посредовање у осигурању оснива као друштво са ограниченом одговорношћу - новчани део основног капитала не може бити мањи од 12.500 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан уплате.²⁶ Друштво за посредовање у

²⁰ Исто, стр. 296.

²¹ Gesetz über den Versicherungsvertrag (Versicherungsvertragsgesetz – VVG) vom 23. November 2007 das zuletzt durch Artikel 15 des Gesetzes vom 17. August 2017 (BGBl. I S. 3214) geändert worden ist.

²² Чл. 86 ст. 1 ЗО.

²³ Чл. 88 ст. 1 ЗО.

²⁴ Чл. 88 ст. 2 ЗО.

²⁵ Чл. 88 ст. 3 ЗО.

²⁶ Чл. 88 ст. 4 ЗО.

осигурању је дужно да у свом пословању обезбеди да његов основни капитал увек буде у висини износа који није мањи од наведеног износа у еврима, као и да ликвидну активу (средства у новцу, краткорочним хартијама од вредности и другим краткорочним пласманима и потраживањима) одржава у висини од најмање 50% укупног износа основног капитала.²⁷ Прописивањем минималног оснивачког капитала за друштва у посредовању о осигурању – у износу који знатно премашује минимални капитал из Закона о привредним друштвима – одступа се од одредби Директиве о посредовању у осигурању, будући да она у том погледу упућује на опште прописе о привредним друштвима. Оваквим решењем се директно утиче на (не)приступачност тржишта осигурања најширем кругу потенцијалних заинтересованих дистрибутера ових услуга и посредно тангира уставни принцип слободе предузетништва.²⁸ Пословно име друштва за посредовање у осигурању мора да садржи и ознаку делатности "посредовање у осигурању".²⁹ Захтев за издавање дозволе за обављање послова посредовања у осигурању подносе оснивачи друштва за посредовање у осигурању.³⁰ Осниваче друштва за посредовање у осигурању у поступку добијања дозволе заступати лица која они за то овласте.³¹ Процедура оснивања друштава за посредовање у осигурању је слична поступку оснивања акционарских друштава. Уз захтев, оснивачи друштва за посредовање у осигурању подносе:

- 1) оснивачки акт друштва;
- 2) предлог статута друштва, кад је тај акт предвиђен законом којим се уређују привредна друштва;
- 3) доказ да располажу износом новчаног дела основног капитала који је прописан законом;
- 4) пословни план друштва;
- 5) списак акционара, односно власника удела и податке о лицима која стичу квалификовано учешће у друштву за посредовање у осигурању, о висини њиховог учешћа и о лицима која су блиско повезана с тим лицима;
- 6) податке и доказе о испуњености услова на основу којих се утврђује поузданост лица које стиче квалификовано учешће у друштву;
- 7) податке о предложеном члану управе друштва, који мора да има овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању, с подацима и доказима о томе да то лице има добру пословну репутацију и о испуњености услова за члана управе;

²⁷ Чл. 88 ст. 5 ЗО.

²⁸ Петровић-Томић, Н., *Још један Нацрт Закона о осигурању - кључне слабе тачке предложеног регулаторног оквира осигурања*, Зборник радова: Усклађивање пословног права Србије са правом ЕУ, 2014, стр. 266.

²⁹ Чл. 88 ст. 6 ЗО

³⁰ Чл. 89 ст. 1 ЗО

³¹ Чл. 89 ст. 2 ЗО

8) доказ о потребној кадровској и техничкој оспособљености друштва;

9) уговор о осигурању од професионалне одговорности за штете које настану обављањем делатности или безусловну гаранцију банке, коју је прихватила Народна банка Србије, на суму осигурања, односно на износ гаранције од најмање 200.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан уплате;³²

10) доказ о повезаности по основу капитала или на други начин с друштвима за осигурање, друштвима за реосигурање, друштвима за заступање у осигурању или другим друштвима за посредовање у осигурању.³³

Народна банка Србије ближе прописује начин доказивања добре пословне репутације члана управе друштва за посредовање у осигурању, шта се сматра потребном кадровском и техничком оспособљеношћу тог друштва, као и садржину доказа, документације и података.³⁴ О захтеву за издавање дозволе за обављање послова посредовања у осигурању Народна банка Србије одлучује решењем - у року од 60 дана од дана пријема уредног захтева.³⁵ Оснивачи друштва за посредовање у осигурању дужни су да пријаву за упис у регистар надлежног органа поднесу у року од 30 дана од дана пријема решења.³⁶ Уз пријаву подноси се и решење из тог става, као и решење Народне банке Србије о давању претходне сагласности за обављање функције члана управе друштва за посредовање у осигурању.³⁷ Друштво за посредовање у осигурању је дужно да решење о упису у регистар достави Народној банци Србије у року од седам дана од дана пријема тог решења.³⁸ Послове посредовања у осигурању у друштву за посредовање у осигурању могу, на основу запослења или рада ван радног односа у складу са законом, обављати само лица која имају овлашћење Народне банке Србије за обављање послова посредовања у осигурању (у даљем тексту: овлашћени посредници).³⁹ Послове не могу обављати лица која су

³² Државе чланице ЕУ, а имајући у виду Директиву о посредовању у осигурању су на различит начин регулисале обавезу осигурања посредника од одговорности. Француска и Луксембург су прописале обавезу осигурања на незнатно виши износ по појединачном захтеву, док Шведска захтева виши износ покрића на годишњем нивоу. Више у: Иванчевић, К., *Примена Директиве о посредовању у осигурању и предлози за њене измене*, Зборник радова: Право осигурања Србије у транзицији ка европском (ЕУ) праву осигурања, Београд, 2013, стр. 241. Постоје и схватања да је прописана минимална сума осигурања у нашем праву недовољна гаранција заштите потенцијално оштећених корисника услуга посредника осигурања. Више у: Петровић-Томић, Н., *Још један Хаџрт ...*, стр. 267.

³³ Чл. 89 ст. 2 ЗО.

³⁴ Чл. 89 ст. 3 ЗО.

³⁵ Чл. 90 ст. 1 ЗО.

³⁶ Чл. 90 ст. 2 ЗО.

³⁷ Чл. 90 ст. 3 ЗО.

³⁸ Чл. 90 ст. 4 ЗО.

³⁹ Чл. 92 ст. 1 ЗО.

осуђена на безусловну казну затвора или су правноснажно осуђена за казнено дело које их чини неподобним за обављање тих послова.⁴⁰ Услови за добијање дозволе ових послова деле се у две групе: 1) услови у погледу професионалних знања тј. познавања струке осигурања и 2) услови који се односе на морални интегритет и углед у пословном и друштвеном окружењу.⁴¹

Народна банка Србије издаје овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању лицу које испуњава следеће услове:

- 1) има одговарајуће стручне квалификације и искуство;⁴²
- 2) положило је стручни испит за стицање звања овлашћеног посредника на српском језику;
- 3) није му правноснажно изречена заштитна мера забране обављања делатности која га чини неподобним за обављање ових послова;
- 4) није му у последње три године одузето овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању.⁴³

Народна банка Србије ближе прописује потребне стручне квалификације и искуство, садржину програма и начин полагања стручног испита, начин доказивања испуњености услова из тог става, као и начин усавршавања овлашћених посредника.⁴⁴ Народна банка Србије може овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању издати и лицу које је звање овлашћеног посредника стекло у иностранству, под условима и на начин које она пропише.⁴⁵ Овлашћени посредник је дужан да послове посредовања у осигурању обавља у складу са правилима струке и добрим пословним обичајима.⁴⁶

⁴⁰ Чл. 92 ст. 2 ЗО.

⁴¹ Петровић Томић, Н., *Право осигурања*, књ. I, Београд, 2019, стр. 258.

⁴² Знање и стручност посредника осигурања ставља се у први план у Директиви ЕУ 2016/97: Матичне државе чланице осигуравају да посредници у осигурању и реосигурању и запослени друштва за осигурање и реосигурање и запослени код посредника у осигурању и реосигурању поштују услове сталног стручног оспособљавања и усавршавања како би се одржао одговарајући ниво учинковитости који одговара улози коју имају и релевантном тржишту. У ту сврху, матичне државе чланице успостављају и објављују механизме како би могле учинковито проверавати и оцењивати знање и стручност посредника у осигурању и реосигурању те запослених у друштву за осигурање и реосигурање и запосленик код посредника у осигурању и реосигурању које се темељи на најмање 15 сати стручног оспособљавања и усавршавања годишње, узимајући у обзир својства производа који се продају, врсту дистрибутера, улогу коју имају и активности које обављају у оквиру делатности дистрибутера осигурања и реосигурања (чл. 10 ст. 2 IDD).

⁴³ Чл. 92 ст. 3 ЗО.

⁴⁴ Чл. 92 ст. 4 ЗО.

⁴⁵ Чл. 92 ст. 5 ЗО.

⁴⁶ Чл. 92 ст. 6 ЗО.

2.3. Обавезе друштва за посредовање у осигурању

Послове посредовања у осигурању можемо поделити у три групе: 1. Проучавање осигуравачеве ситуације и индивидуализације решења у складу са жељом уговарача осигурања; 2. Преговори с осигуравачем за рачун будућег уговарача осигурања, у циљу закључења уговора о осигурању; 3. Помоћ уговарачу осигурања током трајања уговора о осигурању.⁴⁷ Ако погледамо чл. 94 ЗО изнад кога стоји наслов „Посебна обавеза друштва за посредовање у осигурању“ произлази да се ради о само једној обавези коју има посредник, који је привредно друштво за посредовање.

Друштво за посредовање у осигурању је дужно да уговарачу осигурања/реосигурања, односно осигуранику пружи објашњења и савете о околностима значајним за закључење и спровођење уговора о осигурању/реосигурању.⁴⁸ Уговарач реосигурања је осигуравач, који се бави пословима осигурања, способан да штити своје интересе и зато нема потребе да се спомиње у наведеној одредби.

У извршавању обавезе, друштво за посредовање у осигурању је дужно нарочито да:

1) пре закључивања уговора о осигурању/реосигурању, одреди потребе и захтеве уговарача осигурања/реосигурања, односно осигураника на основу података добијених од тих лица;⁴⁹

2) посредује, ради преговарања о закључењу уговора о осигурању/реосигурању, с друштвом за осигурање/реосигурање које, с обзиром на околности појединог случаја, нуди најбоље покриће;

3) изради одговарајућу анализу ризика и предложи одговарајуће покриће;⁵⁰

4) наведе разлоге за дате савете у вези са предложеним уговором, односно да образложи зашто је предложило одређено друштво за осигурање/реосигурање;

5) обавести друштво за осигурање/реосигурање о намери уговарача осигурања/реосигурања да закључи уговор о осигурању/реосигурању и да

⁴⁷ Ђурковић, М., *Уговор о осигурању особа-живот, незгода, здравствено*, Загреб, 2009, стр. 73.

⁴⁸ Чл. 94 ст. 1 ЗО

⁴⁹ Треба правити разлику између субјективних и објективних елемената о којима посредник треба да информира. Што се тиче субјективних елемената, посредник је у обавези да се упозна са жељама и потребама осигураника.. Када је реч о објективним елементима посредник треба да се распита о материјалној ситуацији уговарача осигурања и његовим финансијским приликама.

Више у: Петровић Томић, Н., *Право осигурања ...*, стр. 263.

⁵⁰ Уговарач осигурања упознаје посредника о својој ситуацији и вези са ризиком коме је изложен, а посредник изналази најповољније осигурање које може да задовољи његове потребе за осигуравајућом заштитом. У ситуацији када посредник не познаје добро ризик коме је клијент изложен може да изостане жељено покриће и да због тога клијент претрпи штету. Пак, Ј., *нав. чланак*, стр. 294.

уговарачу осигурања/реосигурања понуди полису осигурања, односно уговор о реосигурању и упозна га с правилима за израчунавање премије;

б) провери садржину полисе осигурања, односно уговора о реосигурању;

7) понуди помоћ уговарачу осигурања/реосигурања, односно осигуранику за време трајања уговора о осигурању/реосигурању, као и пре и после наступања осигураног случаја, а нарочито да води рачуна о томе да то лице у утврђеним роковима изврши радње значајне за остваривање, односно очување права из уговора о осигурању/реосигурању;

8) прати извршавање уговора о осигурању/реосигурању који је закључен уз његово посредовање;

9) изради предлог за измену закљученог уговора о осигурању/реосигурању, ради веће сигурности и заштите уговарача осигурања/реосигурања.⁵¹

Друштво за посредовање у осигурању је дужно да анализу ризика сачини узимајући у обзир довољно велики број уговора о осигурању/реосигурању који су доступни на тржишту осигурања, што му омогућава давање препорука у складу са професионалним критеријумима, како би уговарач осигурања/реосигурања закључењем уговора о осигурању/реосигурању остварио своје потребе и захтеве.⁵²

Посредник је овде *alter ego* уговарача осигурања.⁵³ У ред дужности усмерених на закључење уговора о осигурању улазе под од тачке 1 до тач. 6, а у ред дужности које настају после закључења уговора о осигурању улазе дужности од тач. 7 до 9. Сматра се да је сасвим сувишно после упознавања са садржином разматране „посебне обавезе“ посредника даље аргументовати да она и дужности које је чине не могу да се уклопе у две основне обавезе посредника осигурања: обавезу да саветује осигураника и обавезу да осигураника упозна са појединостима уговора о осигурању који се закључују. Будући да су наведене примера ради судови их у попуњавању празнина могу неограничено допуњавати новим дужностима, А оне које настају после закључења уговора могу довести до конфузије у примени слободног судијског тумачења да су у питању самосталне обавезе посредника за које важи посебан правни режим које суд може да допуњава будући да су недоречене и неразумљиве. Такве одредбе ЗО уносе правну несигурност у пословању посредника.⁵⁴

Према Закону о осигурању Немачке, брокер има обавезу саветовања осигураника (пар. 60 до 62), потом обавезу накнаде штете осигуранику због повреде обавезе саветовања и дужности које чине садржину те обавезе (пар.

⁵¹ Чл. 94 ст. 2 ЗО

⁵² Чл. 94 ст. 3 ЗО

⁵³ Цидић, М., Ђурковић, М., *нав. дело*, стр. 115.

⁵⁴ Славнић, Ј., *Заступник и посредник у закону који регулише уговор о осигурању*, Зборник радова: Право осигурања Србије у транзицији ка европском (ЕУ) праву осигурања, Аранђеловац, 2013, стр. 284.

64), потом обавезу да прими накнаду из осигурања, ако за то има писану пуномоћ осигураника (пар. 64). Одредбе о обавезама и дужностима брокера осигурања и изузецима од њихове примене су полупринудне норме од којих се не може, уговором о брокерском посредовању или условима који га прате, посебним споразумом брокера и осигураника одступити на штету осигураника (пар. 67). Овде треба напоменути да је у Немачкој донета и Уредба о посредовању и саветовању у осигурању из 2018. године.⁵⁵ У њој су уређене и обавезе информисања осигураника, обавеза посредника да обезбеди плаћања која прима у корист осигураника и забрана и надзор забране провизије за саветника осигурања итд.

У складу са чл. 111 ЗО посредник је дужан да пружи одређене информације уговарачу осигурања пре закључења уговора, приликом измена и допуна, као и продужења уговора.⁵⁶ Посредник може одговорати за лоше обављање посредничке делатности и то нпр. ако доведе у везу свог налогодавца са пословно неспособним лицем, ако при закључењу уговора не провери да ли заступник друге уговорне стране има уредно овлашћење за закључење уговора, ако изазове код осигураника заблуду у погледу услова осигурања или о значају пријаве тачних околности у вези са пријавом ризика, или је трећем лицем лицу без дозволе налогодавца саопштио садржину преговора или услова закључења уговора (чл. 820 ЗОО).⁵⁷

3. Закључак

Једна од тежњи осигуравача у Европској унији и другим развијеним државама да на статусној институционалној правно-организационој и уговорној основи унапреде дистрибуцију пружања услуга осигурања. Наш Закон о осигурању институционализује и заступање и посредовање у осигурању.

Иако не споримо заштиту права уговорник страна, свакако да је важна и заштита посредника, и зато је потребно потпуније регулисати права и обавезе осигураника, јер примена општих правила уговорног права често није довољна. Закон о осигурању садржи бројне одредбе које се односе на правни положај посредника у осигурању, и то како одредбе којима се уређују питања статусног

⁵⁵ Verordnung über die Versicherungsvermittlung und-beratung (Versicherungsvermittlungsverordnung - VersVermV) vpm 17. Dezember 2018. (BGBl. I S. 2483; 2019 I S. 411); Више у: Reiff, P., *Das Versicherungsvermittlerrecht nach der Reform*, Zeitschrift Für Die Gesamte Versicherungswissenschaft, Nr. 4/2007, s. 535–574.

⁵⁶ Види: Глушац, Д., *Обавезе осигуравача осигурања на предуговорно обавештење уговарача осигурања*, Зборник радова: Трендови развоја земаља западног Балкана засновани на знању са посебним освртом на БИХ у процесу приступању ЕУ, Травник, 2018, стр. 374-380; Глушац, Д., *Обавеза осигуравача на информисање корисника услуге осигурања током трајања уговора*, Зборник радова: XXI век - век услуга и Услужног права, књ. 9, Крагујевац, 2018, стр. 101-111.

⁵⁷ Шулејић, П., *Право осигурања*, Београд, 2005, стр. 164.

карактера, тако и питање уговорних односа. Сматрамо да треба донети специјални Закон о посредовању и заступању у пословима осигурања. С обзиром да је у интересу делатности осигурања да омогући укључивање што већег броја брокера-појединаца да обављају послове посредовања у осигурању и због тога треба смањити оснивачки капитал за основање друштва за посредовање у осигурању. Обавеза друштва за посредовање у осигурању да осигура своју делатност на износ од најмање 200.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан уплате је сувише велика, па би требало преиспитати и прецизирати о каквој се одговорности ради. Одговорност посредника у осигурању треба гледати и из угла прописа о обављању актуарских послова и послова ревизије. Надаље, детаљно регулисати низа радњи које посредник треба да предузме пре закључења уговора о осигурању и за време његовог важења додатно оптерећује делатност осигурања. У овом раду учињен је напор да се осветли правни статус посредника, њихова овлашћења и сопственим предлозима одређених решења до којих смо дошли анализом њиховог правног положаја. Аутори законских прописа узор могу да пронађу и у Закону о уговору о осигурању Немачке и Уредби о посредовању и саветовању у осигурању из 2018. године.

*Danijela Glušac, Research Associate
Faculty of Law, University of Kragujevac*

REGULATION OF THE INSURANCE BROKERS IN INSURANCE MATTERS

Summary

In modern practice, concluding insurance contracts is mostly done through insurance brokers-intermediaries. Today, the term insurance brokerage, in a broader sense, means the activity of insurance mediation, which is professionally performed by legal and natural persons who are called insurance brokers. The subject of the research also consists in the answer to the disputable questions regarding the insurance brokerage in order to put a light on significant segments of the reasons for surrender, as well as to propose their further improvements. In the following text, having in mind the complexity of the topic, and the limited scope of work, a review will be made of the main specifics in both domestic and comparative law.

Key words: *Insurance, broker, insurance brokerage, Insurance Law, insurance brokerage company.*